

Förvaltning/Enhet
Hjälpmiddelscentrum
Namn
Merima Palic

Datum
2021-12-27

BIOFEEDBACK

Bakgrund

Bäckenbottendysfunktion är ett samlingsnamn för funktionsnedsättning av olika orsaker, i detta dokument avses funktionsnedsättning till följd av sjukdom och eller skada inom specialiteterna gynekologi, obstetrik, kirurgi och urologi, ex smärta- och muskeldysfunktion efter förlossning, strålbehandling och/eller operation, urin- och analinkontinens, förstoppning och tömningsbesvär, gynekologisk prolaps, smärt- och spänningstillstånd i bäckenbotten. Bäckenbottendysfunktion har de senaste åren uppmärksamats allt mer i takt med ökad kunskap om symtom, orsak och behandling. På kirurgkliniken finns nu ett team som arbetar med bäckenbottendysfunktion.

Behov

Fysioterapeuterna har efterfrågat möjlighet att förskriva hjälpmedel för behandling av bäckenbottendysfunktion vilket har bejakats av verksamhetscheferna inom kirurgi-, urologi- och kvinnokliniken. Patienterna har behov att träna hemma med stöd av biofeedback men alla har inte ekonomiska möjligheter att köpa en sådan (3600 kr). Därför har biofeedback-apparater lånats ut av kliniken vilket medfört tekniska svårigheter och svårigheter att uppfylla lagkrav samt täcka behoven av hjälpmedlet.

År 2020 inkom 95 remisser till Bäckenteamet från ovanstående kliniker. Vanliga förekommande diagnoser är urin- och analinkontinens, framfall, underlivssmärta relaterad till spänningar i bäckenbottenmusklerna och endometrios. Av dessa var ca 45 aktuella för behandling med biofeedback. Gemensamt ser förskrivarna ett behov av cirka 100 förskrivningar om året.

Omvärldsanalys

Kartläggning genom informationsinhämtning ifrån regioners förskrivarsidor samt via mejl. Endast en region har elektrisk stimulator mot urin- och analinkontinens förskrivningsbar. Fler regioner utför behandling med tex elstimulator på kliniken. Finns behov/intresse för behandling i hemmet hänvisas patienten att införskaffa dessa själv. Det framkommer att biofeedback används vid instruering och vid uppföljning av behandlingen, inte för behandling i hemmet i brist på tillgång till hjälpmedlet.

Biofeedback

Forskningen stödjer behandlingen med biofeedback. Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) bedömer i rapporten "Behandling av urininkontinens" 2000, att biofeedback kan ge effekt vid träningsinkontinens. Biofeedback innebär en biologisk återkoppling där patienten kan se, höra, känna efter och samtidigt påverka det som normalt sker omedvetet i kroppen. Patienten får först identifiera en tryckstegring, vanligtvis visuellt, därefter känna efter hur det känns och försöka påverka genom att hämma kontraktionen. Biofeedbackträning sker oftast som komplement till och vägledning för att förstärka effekten av bäckenbottenträning även vid behandling av ansträngningsinkontinens.

I SBU rapporten "Diagnostik och behandling av provocerad vulvodyni" 2021 utvärderades effekten av kombinerad fysioterapi, bäckenbottenmuskelträning med biofeedback samt dilatationsövningar jämfört med lidokainbehandling. Signifikanta skillnader uppmättes till fördel för fysioterapi-gruppen för samlagssmärta och sexuell funktion. Effekterna av behandlingen kvarstod efter 6 månader.

Det framkommer i Vårdhandboken att nedsatt förmåga att kontrollera och samordna musklerna i bäckenbotten och analsfinktern vid tarmtömning, ses ofta hos individer med bäckenbottendysfunktion. Biofeedback innebär att personen tränas att medvetet använda och koordinera muskler involverade i krystning och/eller uppfatta signaler från rektum. En studie har visat att det är mer effektivt att träna med hjälp av feedback från instrument än att träna endast efter instruktioner. Trots att de flesta studier har metodologiska problem visar en metaanalys av tillgänglig evidens att biofeedback är det bästa alternativet för behandling av förstoppning då orsaken är bäckenbottendysfunktion.

Verksamhetsmässiga/ekonomiska/juridiska konsekvenser och finansiering

Beräknad inköpskostnad

Succesivt inköp av ca 50 apparater år 1 och ca 30 apparater år 2.

Totalkostnad ca 280 000 kr. Apparaterna återanvänds.

100 prober/år till en totalkostnad av ca 37 000 kr, återanvänds inte.

År 2022

Kostnader: 61 500 kr

År 2023

Kostnader: 85 500 kr

Hållbarhet

Miljöperspektiv

Ärendet bedöms inte medföra några miljökonsekvenser

Mänskliga rättigheter - prövning av barnens bästa

Endast positiva effekter för de fåtal barn som kan vara aktuella för behandling

Invånarperspektiv

Förutsättningar för en jämställd vård ökar genom att möjliggöra att patienter ges möjlighet till egenvård genom att hjälpmedlet förskrivs i aktuella fall

Uppföljning

Uppföljning av förskrivningsmönster och ekonomisk effekt föreslås göras efter 12 månader

Förslag till beslut

Biofeedback tas in som nytt hjälpmedel från och med 220401 med följande skrivning i Hjälpmedelshandboken:

04 27 09 Muskelstimulatorer som inte används som ortoser

Biofeedback kan användas som komplement och vägledning för att förstärka effekten av bäckenbottenträning vid behandling av trängning- och ansträngningsinkontinens samt vid kroniska underlivssmärter.

Kriterier: efter utredning kan hjälpmedel för biofeedback förskrivas vid behandling av urin- och analinkontinens och kroniska underlivssmärter.

Förskrivare: Fysioterapeut/sjukgymnast med specialområde bäckenbottenrehabilitering, Uroterapeut, Tarmterapeut och Läkare

Kostnadsansvar: Klinikhjälpmedel

Ansvar: 1

Viktig information till förskrivaren: Förskrivningstiden är begränsad till max 6 månader. Uppföljning ska göras inom en månad och efter avslutad behandling.

Vid förskrivning utlämnas en vaginal eller analprob och batterier.

Patienten har eget ansvar för glidmedel och vid behov nya batterier.